

Досвід викладання педіатрії лікарям-інтернам за фахом «Загальна практика–сімейна медицина»

Н.В. Василенко

Державний заклад «Дніпропетровська медична академія МОЗ України», кафедра педіатрії, сімейної медицини та клінічної лабораторної діагностики, м. Кривий Ріг

Робота присвячена сучасним аспектам викладання педіатрії лікарям-інтернам за фахом «Загальна практика–сімейна медицина». Розглянуто можливості поєднання інноваційних технологій та традиційних практично орієнтованих методів навчання на прикладі організації навчального процесу за темою «Анемії у дітей», що стимулює лікарів-інтернів до постійної теоретичної та практичної підготовки, кращого засвоєння матеріалу, підвищує мотивацію до навчання, сприяє формуванню майбутнього сімейного лікаря як висококваліфікованого клініциста та діагноста.

Ключові слова: первинна медико-санітарна допомога, сімейний лікар, післядипломна підготовка, залізодефіцитні стани, анемія.

Підготовка лікарів загальної практики–сімейної медицини є однією з ключових проблем подальшого розвитку та модернізації системи охорони здоров'я України. Лікар загальної практики є спеціалістом, який надає необхідну первинну медико-санітарну допомогу всім членам сім'ї незалежно від їхнього віку, статі, характеру захворювання, з урахуванням психологічних, соціальних, культурних та індивідуальних особливостей пацієнта і сім'ї [1]. Він повинен мати глибокі теоретичні знання та володіти практичними навичками діагностики з усіх розділів медицини, уміти надавати хворим першу медичну допомогу та лікування, забезпечувати профілактику, реабілітацію, бути інтегратором проблем пацієнтів, посередником між усіма спеціалістами та хворим [2]. Сучасне реформування медицини в бік сімейної медицини вимагає, щоб сучасний лікар був однаково високопрофесійним спеціалістом при лікуванні як дорослих, так і дітей. А розуміння того, що хвороби дорослих починаються ще в дитинстві, дозволить в кожній сім'ї ефективно проводити і профілактичні заходи, особливо щодо розвитку дефіцитних станів, зокрема дефіциту заліза. Залізодефіцитні стани є найбільш поширеною патологією в світі, в структурі гематологічної захворюваності дітей залізодефіцитні анемії посідають перше місце, тому профілактика, рання діагностика залізодефіцитних станів, своєчасне лікування та ефективна реабілітація дітей є однією з першочергових завдань сімейного лікаря.

Мета дослідження: аналіз методичного та методологічного забезпечення та вдосконалення навчального процесу при вивченні теми «Анемії у дітей» лікарями-інтернами за фахом «Загальна практика–сімейна медицина».

Сучасні світові тенденції розвитку вищої освіти та напрямки впровадження Болонського процесу безперечно потребують розмаїття поглядів і нових підходів до проведення занять та викладання навчального матеріалу [3].

На кафедрі педіатрії, сімейної медицини та клінічної лабораторної діагностики факультету післядипломної освіти Дніпропетровської медичної академії вивчення даної теми узгоджено типовим навчальним планом та програмою інтернатури випускників медичних вищих навчальних закладів

освіти III–IV рівнів акредитації за спеціальністю «Загальна практика – сімейна медицина» 2011 р., відповідно до якої робочий план передбачає лекцію (2 год), семінар (2 год) та практичне заняття (2 год).

Особливу увагу приділяють навчально-методичному забезпеченню лекційного матеріалу, у якому висвітлюються найбільш сучасні питання діагностики, диференціальної діагностики, лікування та профілактики анемії залежно від етіології та віку дитини. Під час лекції використовують мультимедійну та відеопрезентацію, наочні схеми патогенезу, діагностики, лікування. Для активізації слухачів застосовують приклади з практичної роботи лектора з коментарями, що дозволяє акцентувати увагу лікарів-інтернів на найважливіших аспектах теми.

У рамках семінарського заняття велику увагу приділяють проблемі анемії з позиції інтегрованого ведення хвороб дитячого віку. Дана стратегія об'єднує низку ефективних заходів для запобігання смертності, зниження частоти і тяжкості захворювань, а також для оптимізації росту та розвитку дітей [4]. Стратегія інтегрованого ведення хвороб дитячого віку базується на синдромальному підході, який дає змогу визначитися з проблемою, тяжкістю стану, порядком надання допомоги з урахуванням реально існуючих можливостей первинної ланки медико-санітарної допомоги. Ведення дитини раннього віку з анемією відповідно до даної стратегії передбачає оцінювання клінічних ознак, класифікацію анемії за ступенем тяжкості, яка дозволяє «сортувати» пацієнтів на рівні надання первинної допомоги, визначити тактику подальшого лікування та ведення дитини. Класифікація анемії в контексті інтегрованого ведення хвороб дитячого віку базується на системі потрійного кольорового кодування: «рожевий» означає, що дитину необхідно терміново направити в стаціонар; «жовтий» вказує на необхідність початку амбулаторного лікування, а «зелений» – на необхідність підтримувального лікування та спостереження вдома. Дана стратегія включає необхідність приділяти значну увагу консультуванню матері або осіб, які доглядають дитину, що надзвичайно важливо для сімейного лікаря. Переважна більшість лікарів-інтернів за фахом «Загальна практика – сімейна медицина» навчалися в медичному університеті за спеціальністю «лікувальна справа», і не завжди мають достатній рівень навичок спілкування з дітьми та їхніми батьками, тому засвоєння основ консультування допомагає визначитися з найважливішими питаннями догляду, годування, вживанням дитиною ліків, подальшого медичного спостереження.

Практичне заняття проводять у сімейній амбулаторії або гематологічному центрі клінічної бази (Криворізька міська клінічна лікарня № 8), де кожен інтерн може застосувати теоретичні знання біля ліжка тематичного хворого. Окрім того, лікарі-інтерни залучаються до роботи в клінічній лабораторії, де є можливість засвоєння практичних навичок роботи з автоматичним гематологічним аналізатором, що дуже важливо для скринінгової діагностики анемії та залізодефіцит-

них станів. Зокрема, в навчальний процес впроваджено розроблений співробітниками кафедри малоінвазивний метод діагностики залізодефіцитного стану у дітей [4], що передбачає відбір проби периферійної крові, дослідження морфофункціональних параметрів еритроцитів та визначення дефіциту заліза за гематологічним індексом.

Інтернам пропонують переглядати препарати периферійної крові та кісткового мозку при гематологічних захворюваннях з навчального музею кафедри (препарати від хворих з мегалобластною, залізодефіцитною, гемолітичними анеміями, аномалією Пельгера, гіперсегментацією та гіпосегмантацією нейтрофілних гранулоцитів, гострими лейкозами, мієлодиспластичним синдромом, лейкомоїдними реакціями, інфекційним мононуклеозом).

Особливістю навчального процесу на кафедрі є можливість викладання окремих розділів програми фахівцями суміжних спеціальностей (питання клінічної лабораторної діагностики сімейні лікарі та педіатри засвоюють на практичних заняттях у клінічній лабораторії лікувального закладу, інтерни та лікарі-слухачі з фаху «клінічна лабораторна діагностика» запрошуються на показові обходи, консиліуми в педіатричне відділення; на окремі семінарські заняття групи педіатрів, сімейних лікарів та лаборантів об'єднуються з метою імплементації знань, обміну клінічними роздумами та досвідом). Такий підхід дозволяє підвищити зацікавленість слухачів, розвиває здатність до аналізу та консолідації розрізаних даних, колегіальність, взаємоповагу. Основною

метою такого підходу є систематизація знань з проблем клінічної лабораторної діагностики та формування у інтернів стійких навичок застосування лабораторних методів в лікувально-діагностичному процесі.

Додатково, у вигляді самостійної роботи, лікарі-інтерни опрацьовують матеріал, що стосується диференціальної діагностики різних патогенетичних варіантів анемії у дитячому віці. Для індивідуальної самостійної підготовки інтернів на кафедрі забезпечений вільний доступ до Wi-Fi, що дозволяє користуватися в тому числі й матеріалами з web-сторінки кафедри.

Важливим засобом якісної підготовки інтернів до інтегрованого іспиту «Крок-3» та контролю знань є проведення тренувального тестування. З цією метою на кафедрі існує база тестів з дитячої гематології різного рівня складності, яка містить певну змістовну інформацію, зручну у користуванні, охоплює питання надання невідкладної допомоги, питання диференціальної діагностики.

ВИСНОВКИ

Поєднання традиційної форми навчання та практично-орієнтованих методів викладання із застосуванням інноваційних технологій в системі післядипломної підготовки лікарів-інтернів за фахом «Загальна практика-сімейна медицина» дозволяє оптимізувати навчальний процес, підвищити ефективність та результативність навчання, рівень формування професійних навичок.

Опыт преподавания педиатрии врачам-интернам по специальности «Общая практика–семейная медицина»

Н.В. Василенко

Работа посвящена современным аспектам преподавания педиатрии врачам-интернам по специальности «Общая практика-семейная медицина». Рассмотрены возможности сочетания инновационных технологий и традиционных практически ориентированных методов обучения на примере организации учебного процесса по теме «Анемии у детей», что стимулирует врачей-интернов к постоянной теоретической и практической подготовке, лучшему усвоению материала, повышает мотивацию к обучению, способствует формированию будущего семейного врача как высококвалифицированного клинициста и диагноста.

Ключевые слова: первичная медико-санитарная помощь, семейный врач, последипломная подготовка, железодефицитные состояния, анемия.

Experience of teaching pediatrics for internship doctors of the specialization «General practice–family medicine»

N. V. Vasylenko

The paper provides up-to-date aspects of teaching pediatrics for internship doctors of the specialization «general practice-family medicine». It was studied possibilities of combination of innovation techniques and traditional practice-oriented teaching methods, using the example of organization of academic activities on the topic «Children's Anaemia», this encourages internship doctors to constant theoretical and practical training and better acquisition of the material, increases learning motivation, contributes to formation of future family doctor as a highly qualified clinician and diagnostician.

Key words: primary health care, family doctor, postgraduate training, iron deficiency, anaemia.

Сведения об авторе

Василенко Наталья Валентиновна – Кафедра педиатрии, семейной медицины и клинической лабораторной диагностики ФПО ГУ «Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины», 50053, Днепропетровская область, г. Кривой Рог, ул. Армавирская 5/14; тел.: (050) 645-19-52

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Становлення нової моделі надання первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини в Україні – не данина моді, а об'єктивна реальність / Л.Ф. Матюха, Н.Г. Гойда, В.А. Одринський [та ін.] // Сімейна медицина. – 2013. – № 4. – С. 157–158.
2. Гіріна О.М. Доцільність реформування амбулаторно-поліклінічної системи та переходу до практики сімейного обслуговування населення / О.М. Гіріна, В.О. Сірик, Н.М. Горобець, Т.І. Калюжна // Сімейна медицина. – 2010. – № 3. – С. 10–15.
3. Пішак В.П. З досвіду застосування кейс-методу та проактивної презентації при читанні лекційного матеріалу

4. /В.П. Пішак, О.І. Захарчук, М.І. Кривчанська // Медична освіта. – 2013. – № 1. – С. 16–20.
5. Пат. 27021 України, МПК (2006) G01N33/48. Спосіб діагностики залізодефіцитного стану у дітей / Мокія-Сербіна С.О., Василенко Н.В., Лаврентева С.В., Чечель В.В. – № u200706820; заявл. 18.06.2007; опубл. 10.10.2007, Бюл. № 16.

Статья поступила в редакцию 23.01.2015